

Den Fælles Europæiske Referenceramme

J.L.M. Trim

Tidligere direktør for Europarådets sprogprojekter. Cambridge.

Den Fælles Europæiske Referenceramme for Sprog: Læring, Undervisning og Evaluering (*Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching and Assessment*)¹ er udviklet over en periode på godt ni år af Europarådet (Council of Europe 2001). Rådets sprogpolitik har drejet sig om minoritetsgrupperes sprogttigheder (Council of Europe 1992) og om styrkelsen af sprogindlæring og -undervisning i medlemsstaterne. Hvad det sidste angår, er dets politik blevet formuleret i tre anbefalinger til landenes regeringer: R(69)2, R(82)18 og R(98)6. I preamblen til R(98)6 har Ministerkomitéen udarbejdet 37 detaljerede anbefalinger der dækkede alle uddannelsesområder såvel som læreruddannelse og -efteruddannelse. Dette er sket på følgende baggrund: Ministerkomitéen

- understreger den nuværende og

fremtidige politiske betydning af at udvikle specifikke indsatsområder såsom strategier for at sprede og intensivere sprogindlæring med henblik på at fremme flersprogethed i en pan-europæisk sammenhæng, fremme udviklingen af forbindelser og udvekslinger og udnyttelsen af nye kommunikations- og informationsteknologier;

- er bevidst om det stigende behov for at udruste alle europæere til at klare udfordringerne fra den intensiverede internationale mobilitet og det tættere samarbejde ikke bare inden for uddannelse, kultur og videnskab, men også inden for handel og industri;
- lægger vægt på at fremme gensidig forståelse og tolerance og at respektere identiteter og kulturel forskellighed gennem mere effektiv inter-

national kommunikation;

- ønsker at opretholde og videreudvikle rigdommen og forskelligheden i det europæiske kulturliv gennem større gensidig kendskab til nationale og regionale sprog, herunder dem der er mindre anvendt;
- erkender at behovet for et flersproget og flerkulturelt Europa kun kan imødekommes ved i betragtelig grad at udvikle europæernes forudsætninger for at kommunikere med hinanden på tværs af sproglige og kulturelle skel og at dette kræver en vedvarende, livslang indsats som skal fremmes, gives et organisatorisk grundlag og finansieres på alle uddannelsesniveauer af de involverede organer;
- er bevidst om farerne ved marginaliseringen af dem som mangler de færdigheder der kræves for at kunne kommunikere i et interaktivt Europa;
- erkender at formuleringen og gennemførelsen af uddannelses- og kulturpolitikker inden for sprogområdet kan hjælpes på vej gennem arrangementer på europæisk niveau der har til hensigt at skabe et tættere samarbejde mellem medlemsstaterne og mellem deres uddannelsesmyndigheder og -institutioner.

Mange af disse generelle anbefalinger havde til formål at fremme flersprogethed ved at:

- opmuntre alle europæere til at opnå en vis grad af kommunikativ færdighed i en række sprog;
- gøre udvalget af de tilbudte sprog bredere og opstille mål der passer til hvert sprog;
- opmuntre til udvikling af undervis-

ningsprogrammer på alle niveauer der anvender fleksible metoder - herunder modulopbyggede kurser og kurser der har delkompetencer som deres mål - og ved at give dem den nødvendige anerkendelse i de nationale kvalifikationssystemer, især i form af offentligt anerkendte eksaminer;

- opmuntre til brug af fremmede sprog i undervisningen af ikke-sproglige fag (f.eks. historie, geografi, matematik) og skabe gunstige vilkår for en sådan undervisning;
- støtte anvendelsen af kommunikations- og informationsteknologier til spredning af undervisnings- og læringsmaterialer på alle europæiske nationale og regionale sprog;
- støtte udviklingen af forbindelser til og udvekslinger med institutioner og personer på alle uddannelsesniveauer i andre lande med henblik på at give alle mulighed for autentiske oplevelser af andres sprog og kulturer;
- skabe muligheder for livslang sprogindlæring ved at stille de nødvendige ressourcer til rådighed.

Inden for denne politiske ramme gav Komitéen yderligere anbefalinger om specifikationer af mål og dokumentation af opnåede færdigheder. Den mener at man bør:

- opstille realistiske og valide læringsmål for alle europæiske nationale og regionale sprog - af den slags typespecifikationer der kan findes i Europarådets 'tærskelniveau' - med henblik på at sikre kvalitet i sprogindlæring og -undervisning ved at gøre målene sammenhængende og

gennemstige.

- opmuntre institutionerne til at anvende Europarådets Fælles Europæiske Referenceramme med henblik på at planlægge og vurdere sprogundervisning på en sammenhængende og gennemstigtig måde med henblik på bedre international koordinering og større spredning i sprogindlæringen.
- opmuntre til udviklingen og alle sprogtilgneres brug af et personligt dokument (den europæiske sprogportfolio) hvori de kan registrere deres kvalifikationer og andre betydningsfulde sproglige og kulturelle erfaringer på en måde der er internationalt gennemstigtig, og derigennem motivere sprogtilgnerne og anerkende deres indsats for at udvide og sprede deres sprogindlæring på alle niveauer i et livs langt perspektiv.

Tærskelniveau-serien kan nu fås på - eller er ved at blive udviklet til - 25 europæiske sprog og er blevet opdateret og udvidet til et lavere *Waystage* og et højere *Vantage Level*. Hvor *Tærskelniveau* specificerer og til en vis grad anbefaler et bestemt mål for en defineret målgruppe, er Den Fælles Europæiske Referenceramme og Den Europæiske Sprogportfolio neutrale instrumenter. Ingen af dem er i sig selv et dokument der udtrykker en sprogpolitik. Referencerammen udgør et værdifuldt redskab til planlægning og formulering af en sprogpolitik og Portfolioen er en måde at stimulere og anerkende læring på.

I november 1991 var den schweiziske regering vært for et Europaråds-Rege-

ringssymposium (*Council of Europe Intergovernmental Symposium*) i Rüschiikon, der havde til formål at undersøge om det var ønskværdigt og praktisk muligt at udvikle en fælles referenceramme inden for sprog (Council of Europe 1992). I sine konklusioner opstillede Symposiet målene for referencerammen, dets forventede brug og de kriterier den skulle opfylde. De betragtede indførelsen af en Fælles Europæisk Referenceramme som ønskelig

- for at fremme og understøtte samarbejdet mellem uddannelsesinstitutioner i de forskellige lande;
- for at sikre gensidig anerkendelse af sprogkvalifikationer;
- for at hjælpe sprogtilgnerne, lærere, kursusudviklere, eksamenskomitéer og administratorer inden for uddannelsesområdet med at placere og koordinere deres indsatser.

Man forudså at Referencerammen ville blive anvendt til

- planlægning af sprogkurser mht.:
  - deres antagelser om tidligere erhvervet viden og deres forbindelse til tidligere læring især i overgangen mellem folkeskolens forskellige trin, gymnasiet og højere / videregående uddannelser;
  - deres mål;
  - deres indhold;
- planlægning af godskrivning af sprogkurser mht.:
  - indholdet i eksaminer;
  - vurderingskriterier som selv på lavere trin kan formuleres positivt som det man har opnået i stedet for negativt som det man mangler;
- planlægning af ansvar for egen læ-

ring, herunder:

- hæve sprogtilegnernes bevidsthed om sin øjeblikkelige viden og kunnen;
- selvstændig fastsættelse af gennemførlige og meningsfulde mål;
- udvælgelse af materialer;
- selv-evaluering.

Symposiet fastsatte også de kriterier Referencerammen skulle opfylde:

For at opfylde sine funktioner må en sådan Fælles Europæisk Referenceramme være omfattende, gennemsigtig og sammenhængende.

Med *omfattende* menes at den Fælles Europæiske Referenceramme skal specificere hele omfanget af sproglig viden, færdigheder og brug. Den skal skelne mellem de forskellige dimensioner som sprogfærdighed beskrives i og stille en række referenc punkter (niveauer eller trin) til rådighed som kan bruges til at justere læringsprogressionen med. Det skal tages i betragtning at udviklingen af kommunikative færdigheder omfatter andre dimensioner end den strengt lingvistiske (f.eks. socio-kulturel bevidsthed, inspirerende oplevelser, følelsesmæssige relationer, lære at lære osv.).

Med *gennemsigtig* menes at oplysningerne må være klart formulerede, eksplicite, tilgængelige og umiddelbart forståelige for brugerne.

Med *sammenhængende* menes at beskrivelsen ikke indeholder indre modsigelser.

Udviklingen af en omfattende, gennemsigtig og sammenhængende Referenceramme for sprogindlæring og -undervisning indebærer ikke at alle bliver pålagt et enkelt enstrengt system. Tværtimod skal referencerammen være åben og fleksibel så den med de nødvendige tilpasninger kan anvendes i specifikke situationer.

Det skulle fremgå af ovenstående at Rüşchlikon-Symposiet gjorde sig store anstrengelser for at understrege at Referencerammens rolle ikke var at gennemtvinge ensartethed, men at give lærerne frihed til at udfolde sig og, hvor det var muligt, give indlærerne som havde opnået den nødvendige grad af autonomi, tilsvarende udfoldelsesmuligheder ved at give dem adgang til et effektivt værktøj som vil sætte dem i stand til at reflektere over deres øjeblikkelige praksis og planlægge deres fremtidige aktiviteter. Det er med dette mål in mente at den forfattergruppe der blev nedsat efter Symposiet (D. Coste, B. North og J.L.M. Trim), har udført sin opgave.

Den grundlæggende struktur i Referencerammen, der følger efter nogle indledende kapitler hvori målene og den grundlæggende tilgang bliver præsenteret, består af en systematisk opgørelse over for det første de eksternt iagttagelige aspekter af sprogbrugen - hvad sprogbrugeren skal gøre for at kommunikere -, og for det andet hvilke interne kompetencer (viden og færdigheder) en person skal udvikle for at være i stand til at handle effektivt. Alle steder hvor det er muligt, bli-

ver der givet en kort beskrivelse af hvordan sprogfærdigheden udvikler sig både set under ét og med hensyn til hvert af aspekterne. Sprogfærdighed bliver opdelt i seks niveauer. De betegnelser der blev anvendt, blev udvalgt og udviklet i et projekt der omfattede et stort antal lærere som dommere og som blev gennemført i Schweiz i begyndelsen af 90'erne. Niveausystemet har allerede stor udbredelse i forbindelse med justering af kurser og kvalifikationer og som et redskab til selv-evaluering i de forskellige udgaver af den Europæiske Sprogportfolio der nu er under udvikling i en række lande såvel som i Den Europæiske Unions Internet Selv-evalueringsprojekt *DIA-*

LANG, beskrevet i Referencerammens Appendix C.

De niveaubetegnelser der bliver brugt er korte og kan ikke dække alle færdighedsfaktorerne så dybt og eksplicit som det sker i *Tærskelniveau*-modellen. Klassificeringen af de performance- og kompetence-aspekter der bliver fremlagt i kapitel 4 og 5 i Referencerammen, udgør det skelet af parametre og kategorier som de udøvende inden for faget kan sætte sproglig kød og blod på teksternes ord og sætninger i praktisk sprogbrug. Arten og relationen i højniveau-parametrene i beskrivelserne bliver fremlagt i et enkelt afsnit.

Sprogbrug, herunder sprogindlæring, omfatter handlinger udført af personer der som enkeltpersoner eller som medlemmer af en social gruppe udvikler en række **kompetencer**, både **generelle** og i særdeleshed **kommunikative sprogkompetencer**. De trækker på de kompetencer de har til rådighed i forskellige **kontekster** under forskellige **betingelser** og under forskellige **vilkår** for at tage del i **sproglige aktiviteter** der indebærer **sproglige processer** med henblik på at producere og / eller modtage **tekster** i relation til **temaer** inden for bestemte **domæner** og under anvendelse af de strategier som synes mest hensigtsmæssige til udførelsen af bestemte **opgaver**. Deltagernes overvågning af disse handlinger fører til styrkelse eller modificering af deres kompetencer.

Hver af de fremhævede dele af denne tekst udgør de grundlæggende parametre for en omfattende kategorisering af menneskelig kommunikation gennem sprog, måske den mest fyldestgørende der endnu er forsøgt opstillet. Den er et resultat af mange års, ja generationers, overvejelser og forskning. Referencerammen er naturligvis stadig kun et udkast som praktikere kan bruge i deres overvejelser og udfylde med de nødvendige konkrete detaljer

når som helst de føler at et bestemt parameter eller en kategori har betydning for de sprogtilegnere de beskæftiger sig med.

Referencerammen beskæftiger sig også med undervisnings- og læringsprocesserne. Heller ikke her anbefales bestemte metoder eller tilgange. I stedet for bliver en hel række valgmuligheder fremlagt og det er op til lærerne at identificere hvilke af dem de for øje-

blikket anvender og at overveje alternativer. Åbenhed og frihed fra dogmatik er nogle af de kriterier Referencerammen skal opfylde. Hvis en lærer er overbevist om at f.eks. grammatikoversættelsesmetoden giver de bedste resultater for de elever de arbejder med, ønsker vi at de stiller spørgsmål til sig selv, overvejer de ting der taler for kommunikative metoder og måske eksperimenterer. Men hvis de når alt kommer til alt stadigvæk tror at de har ret, foretrækker vi at de siger det ligegyldigt og kæmper for deres sag i en fri debat. Europarådets grundlæggende principper fører ikke til at en bestemt metode anbefales som den rigtige i alle tilfælde. Den bedste er den som passer sprogtilegnernes behov, særtræk og ressourcer, herunder naturligvis den menneskelige ressource som læreren udgør med sin egen unikke personlighed og kombination af viden, færdigheder og erfaring.

Referencerammen tager dernæst spørgsmålet om læseplansudvikling op, især med hensyn til samspillet mellem forskellige sprog i en flersproget læseplan. På dette sted rejser der sig et spørgsmål af stor betydning. Både Europarådet og Den Europæiske Union støtter og fremmer tilegnelsen af mere end ét fremmedsprog i løbet af den obligatoriske skolegang med henblik på udviklingen af en livslang 'flersproget' kompetence i hvilken alt det der er blevet tilegnet af de sprog man har mødt på sin vej, virker sammen i en kompleks kommunikativ kompetence. Dette mål er i konflikt med den politik der føres i nogle lande, hvor man lægger stærk vægt på, ja måske udeluk-

kende lægger vægt på, at nå et meget højt færdighedsniveau på engelsk, således at engelsk reelt bliver et andetsprog snarere end fremmedsprog. Dette problem er af europæisk, ja af global interesse. Referencerammen kan ikke løse det, men giver midlerne til at formulere det og stimulere til overvejelse og debat. Hvad opnår man med et enkelt sprog, og på bekostning af hvad? Hvad ville der blive vundet og tabt ved en ændring i denne politik, eller - hvis der bliver undervist i mere end ét sprog - ved en ændring i sprogbalancen? Er de forskellige mål, indhold og metoder hensigtsmæssige i forhold til forskellige sprog i læseplanen?

På samme måde fremlægges der i behandlingen af evaluering i det første kapitel en række modstillinger i evalueringsformerne, og brugere opfordres til at vælge hvad der er mest hensigtsmæssigt i forhold til deres situation. I appendikserne præsenteres til sammenligning de færdighedsskalaer der anvendes af den Europæiske Unions *DIALANG Projekt* om Internet Selvevaluering og af *Association of Language Testers in Europe* (ALTE, Foreningen af Sprogtestere i Europa).

Jeg er sikker på at det nu vil være klart at Den Fælles Europæiske Referenceramme ikke er en plan for en ensretning (*Gleichschaltung*) af sproguddannelserne i Europa, men snarere et redskab til effektiv, intelligent beslutningstagen så tæt som muligt på selve sprogtilegnelsen. Lad os sikre os at Referencerammen faktisk bliver brugt på den måde det var meningen ved at vi selv anvender den i vores daglige faglige arbejde!

Note

1 Flere af de dokumenter der refereres til i artiklen, er ikke oversat til dansk. De danske oversættelser er derfor redaktionens egne. De engelske originaltitler angives i parentes.

Litteratur

Council of Europe: Transparency and coherence in language learning in Europe: objectives, assessment and certification. (Report of Symposium held in Rüşchlikon,

Switzerland, 10-16 November 1991).
Strasbourg, Council of Europe, 1992 (a).
Council of Europe: European Charter for Regional or Minority languages / Charte européenne des langues régionales ou minoritaires, Strasbourg, 5.XI.1992. European Treaty Series 148. Strasbourg, Council of Europe, 1992 (b).

Council of Europe: Common European framework of reference for languages: learning, teaching, assessment. Cambridge, CUP, 2001.

Oversat af Michael Svendsen Pedersen

Verdensborger i Danmark

Benny Andersen

Som barn lærte jeg gode gamle danske børnedanse
med fremmedartede navne

Scottish

Rheinländer

Tyrolervals

Lanciers

Som ung: Engelsk vals

argentinsk tango

brasiliansk samba

men jeg danser dem temmelig dansk

Jeg blev konfirmeret i en religion

der stammer fra Mellemosten

Voksede op med H.C. Andersens eventyr
såvel som med Grimms

og 1001 Nat

Aladdins vidunderlige lampe

Det flyvende tæppe

Sindbad Søfareren

Ali Baba og de fyrretyve røvere

Sesam Sesam luk dig op

Da jeg skrev mine første kærlighedsbreve
ristede jeg aldrig runer
som de gamle nordboere
faktisk er jeg ret sløj til runer
jeg brugte latinske bogstaver
og dem ku hun godt forstå

Jeg drikker Javakaffe og Ceylonte
fransk rødvin
spansk sherry
skotsk whisky
vestindisk rom
russisk vodka
men uanset hvor meget jeg drikker
sejler jeg op ad åen på dansk!

... digtet fortsætter s. 31